

Ammonieten uit de Lias

Nieuwsbrief 89 van de zwerfsteengroep januari 2017

Op 10 januari november hadden we als onderwerp: ammonieten uit de lias. Dit naar aanleiding van vondsten van Jaap Korf in Omden bij Holzmaden.

De jura periode wordt onderverdeeld in lias, dogger en malm. Dit in dalende ouderdom. Bij de overgang van de trias naar de jura stierven de paleo-ammonieten en de meso-ammonieten uit en kwamen de neo-ammonieten op. Het verschil zit in de sutuurlijnen. Deze bestaan uit zadels en lobben; een voorwaarts gerichte bocht heet een zadel, een achterwaarts gerichte bocht heet een lob. De paleo-ammonieten hebben een goniatitische sutuur, dat wil zeggen dat de lobben noch de zadels verder gekarteld of ingesneden zijn.

De meso-ammonieten hebben een ceratitische sutuurlijn, dat wil zeggen dat de lobben gekarteld zijn en de zadels glad. Bij de neo-ammonieten zijn zowel de lobben als de zadels gekarteld of diep ingesneden.

De lias wordt weer onderverdeeld in hettangien, sinemurien, pliënsbachien en toarcien, (opgesomd in dalende ouderdom). Een wat andere indeling wordt in Frankrijk gehanteerd, daar wordt het boven-pliënsbachien het domerien genoemd.

In het pliënsbachien bereikte de ammonieten fauna haar hoogtepunt qua aantal soorten, om in het toarcien weer af te nemen als gevolg van zuurstof gebrek in de zeeën van het onder-toarcien. Het zogeheten Oceanic Anoxic Event.

Zie het boekje van Geys jura 8c.

Een nieuw hoogtepunt werd pas weer bereikt in het bajocien.

Er werden ammonieten getoond van vijf vindplaatsgebieden: Holzmaden en omgeving in Baden-Württemberg, de Causses in Zuid-Frankrijk, Lyme Regis en Whitby in Engeland en vondsten uit het oostelijk grind.

Om te beginnen Holzmaden en omgeving, de ouderdom is daar toarcien.

Tegenwoordig is Ohmden in de mode als zoekplaats omdat daar tegen betaling onbezorgd gezocht mag worden. Vroeger waren Aichelberg en Zell in trek, zo heeft Jaap uit de collectie van Teun Klein Obbink diverse vondsten uit Aichelberg, terwijl Joop en Tini Grooters in Zell vlak bij Aichelberg verzameld hebben.

Getoond werden: *Dactyloceras semiculatum*, *Dactyloceras commune*, *Hildoceras bifrons*, *Hildoceras subserpentinum*, *Harpoceras falcifer* en *Lytoceras siemensi*.

Jaap en Teunie hebben in de Causses de Larzac verzameld in 2006 en daar in de omgeving van Le Clavier veel ammonietjes gevonden uit het toarcien. De grootte varieerde van 1 cm tot 4 cm.

Getoond werden: *Pseudolioceras bicarnatus*, *Catacoeloceras confactum*,
Holcophylloceras calypso ; *Hildoceras bifrons* en *Hildoceras semipolatum*.

Amaltheus marginatus;
Ouderdom: onder-toarcien
Vindplaats: Zell bij Aichelberg
Baden Württemberg BRD
Collectie: J.Dreef, voorheen
J en T Grooters

Uit Engeland van Whitby: uit het toarcien een *Harpoceras falcifer* en 2 stuks
Dactyloceras commune waarvan één een mediaan geslepen exemplaar.
Uit Lyme Regis: *Pleuroceras spinatum* uit het pliënsbachien en een steen uit de
Black Venn Marls met *Asteroceras obtusum* en *Xiphoceras ziptus*; beide uit het
sinemurien.

Mediaan geslepen exemplaar van
Dactyloceras commune; de navel
is nog mooi zichtbaar.
ouderdom toarcien,
Vindplaats Whitby, Engeland;
Collectie J.Dreef
v.h. Rob vd Vlekkert

Tot slot het oostelijk grind. Staringia 13 geeft een mooi overzicht van alle tot op
heden aangetroffen soorten. Voor de Lias zijn dat er 27.

Getoond werden: 2 *Schlotheimia*'s uit het hettangien, een *Coroniceras* en een
groepje *Promicoceras planicosta* uit het sinemurien.

Een Amaltheus subnodosum uit het pliënsbachien en uit het toarcien een Dumortieria en een Liparoceras bronni.

Liparoceras bronni
Ouderdom: toarcien
Vp: Wilsum BRD
Collectie: J.Dreef

Literatuur:

- Die Ammoniten des süddeutschen Lias door Rudolf Schlegelmilch
- Fossilien Westfalens Invertebraten des Jura door M. Kaever e.a.
- Geologie und Paläontologie: Das Mesozoikum der Frankenalb door
A.E. Richter
- Südfrankreich und seine fossilien: Geologie und Paläontologie von Causses
und Provence door A.E. Richter
- Staringia nummer 13:
De Fossiele Cephalopoden van Nederland; uitgave van de NGV
- De Geschiedenis van het Leven 8c: Jura ammonieten door J.F. Geys
- Gea '76-1; special over het toarcien
Gea '02-2; De fossielen van de Posidonien schiefer van Holzmaden door
Paul Hille
- Excursie documentatie Geo-Centrum Brabant:
. Schäbische Alb
. Dorset
- Posidonienschiefer Holzmaden door H van Ravenswaaij e.a.

J.D.